

ΜΙΑ ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ
ΠΑΡΑ ΤΩ ΔΟΥΜΑ ΥΙΩ

 ΔΟΥ τέλος πάντων ὅτι ἐν ταξείδιόν μου εἰς Παρισίους ἔδωκεν ὑπόστασιν εἰς ἐν χρυσοῦν ὄνειρόν μου :

Τὸν εἶδον ἐκ τοῦ σύνεγγυς, ἀπήλαυσα τῆς μαγευτικῆς συνομιλίας του ἐπὶ δύο ὀλοκλήρους ὥρας, πρὸ τινων ἡμερῶν μόλις, ἐν τῷ ἐν Παρισίοις μεγάρῳ του. "Α! πόσα ὠφέλιμα πράγματα μὲ εἶπε κατ' αὐτὸ τὸ δώρον διάστημα, ὅποια πολύτιμα δῶρα μοι ἔκαμεν εἰς ἀνάμνησιν τῆς παρ' αὐτῷ ἐπισκέψεώς μου. Ἀλλὰ πόθεν νὰ ἀρχίσω τὴν ἔξοχον ταύτην σελίδα τοῦ βίου μου, ἥτις διὰ νὰ περιγραφῇ πιστῶς βεβαίως θὰ ἐχρειάζοντο πολλά, πάρα πολλά φύλλα χάρτου καὶ γραφῆς μεγάλου καλλιτέχνου. . . . Ἐν τούτοις ἐγὼ δὲν κατέχω, εἰμὴ τὰ πρῶτα, καὶ διὰ τοῦτο θὰ ἐπιχειρήσω μίαν ξηρὰν ἀφήγησιν ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀπολύτως ἀξιώσεως.

Ὁ τρελλός μου πόθος τοῦ νὰ γνωρίσω τὸν πρῶτον δραματοῦργον τῆς συγχρόνου Γαλλίας, χρονολογεῖται ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν. Ἀφ' ἧς ἡμέρας ἀνέγνωσα τὴν « Κυρίαν τῶν Καμελιῶν », ἐν ἣ τὸσον λογικῶς, τὸσον ὁμοιοαλήθως ἐξιδανικεύεται ἡ ὕλη καὶ ἐξαγνίζεται τὸσον περιπαθῶς, τὸσον τρυφερῶς ἢ ἐπὶ τῆς γῆς ἁμαρτία, ἡσθάνθην τοσοῦτον ἐνθουσιασμόν, τοσαύτην λατρείαν διὰ τὸν συγγραφέα της, ὥστε ἡ ἰδέα τοῦ νὰ ἀξιώθῃ νὰ ἔλθῃ, καὶ μακρόθεν ἔστω, εἰς ἐπικοινωνίαν μετ' αὐτοῦ μὲ ἐθαυκάλizen ὡς ἡδύτατον ὄνειρον. . . .

Ἐπίστευον ὅτι ἂν ἀντήλλασσον μίαν καὶ μόνην ἐπιστολὴν μετ' αὐτοῦ, τὸ ἰδανικόν μου θὰ ἐπραγματοποιεῖτο. Οὕτω ἐσχεπτόμην ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν. Ἡπατώμην ὅμως οἰκτρὰν ἀπάτην· διότι, ὅταν πρὸ διετίας, χάρις τῇ μεταφράσει τοῦ περιβοήτου δράματός του « Ἡ Σύζυγος τοῦ Κλαυδίου », ὡς τὸ ἀποκαλοῦσιν ἐν Γαλλίᾳ, ἦν

ἐξεπόνθησα καὶ ἐδημοσίευσα ἐν τῷ περιοδικῷ «Παρνασσῷ» καὶ ἐν ἰδιαιτέρῳ τόμῳ, ἔσχον τὴν τιμὴν νὰ ἀνταλλάξω μετὰ τοῦ ἀθανάτου Ἀκαδημαϊκοῦ ἀρκετὰς ἐπιστολάς, οὐχὶ μόνον δὲν ἐθεώρησα τὸ ὄνειρόν μου πραγματοποιηθὲν, ἀλλ' ἀπεναντίας διακαῆς, σφοδρὸς, ἀκατάσχετος πόθος ἐρριζώθη ἐν ἐμοί, ὅπως γνωρίσω ἐκ τοῦ σύγγεγυς, ψάψω εἰ δυνατόν διὰ τῶν χειρῶν τὸν λατρευτὸν μου Συγγραφέα Ἀλέξανδρον Δουμᾶν υἱόν. ὦ! ποσάκις κατὰ μόνος ὄνειροπολῶν, ἐσκεπτόμην τί θὰ τῷ ἔλεγον ἀκόμη, ἅμα τὸν ἔβλεπον, καίτοι οὐδ' ἀμυδρὰ ἄκτις ἐλπίδος περὶ ταξιδίου εἰς Παρισίους ἐχρῦσιζε τὸν ὀρίζοντα τῶν νεανικῶν μου ὀνείρων.

Ἀπροσδοκῆτως ὅμως οὔριος ἄνεμος περιστάσεων πνεύσας ἐσχάτως, μ' ἔρριψε μὲ ὅλον τὸ αἰθέριον φορτίον τῶν ὀνείρων μου ἐκεῖ παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Σηκουάνα, ἐκεῖ εἰς τὸ βασιλεῖον τῆς ἐπιγείου Ἑδέμ. Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ en campagne πρὸς συνάντησιν τοῦ ἀθανάτου δραματοουργοῦ. Ἡμέρας τινὰς μετὰ τὴν ἐκεῖ ἄφιξίν μου ἔγραψα αἰσθηματικωτάτην ἐπιστολήν, ζητῶν παρ' αὐτοῦ νὰ μοὶ παράσχη τὴν ὑφίστην εὐνοίαν προσωπικῆς μετ' αὐτοῦ συνεντεύξεως. Ὁ σοφὸς ἀνὴρ εὐηρεστήθη νὰ μοὶ ἀποστείλῃ εὐμενεστάτην ἀπάντησιν, ἔχουσιν ὡς ἐξῆς ἐν πιστῇ μεταφράσει:

« Φίλτατέ μοι,

« Εἰς τὴν ἐξοχὴν ὅπου διαμένω κάμνει τοιοῦτον ψῆχος, ὥστε
 » δὲν θὰ τολμήσω νὰ φέρω σᾶς—τέκνον ἀνατραφέν ὑπὸ τὸν θαλ-
 » περὸν ἥλιον τῆς Ἑλλάδος. Αὔριον Παρασκευὴν ἔρχομαι εἰς
 » Παρισίους καὶ λάβετε τὴν καλωσύνην νὰ ἔλθετε εἰς τὸν οἶκόν
 » μου Avenue de Villiers περὶ ὥραν 2 μ. μ. Θὰ λογισθῶ λίαν
 » εὐτυχὴς νὰ σᾶς θλίψω τὴν χεῖρα.

ΑΛΕΞ. ΔΟΥΜΑΣ.»

Ὅποια χαρὰ ἐθέρμανε τὰ στήθη μου ὅποτεν ἔλαβον τὴν ἀνωτέρω ἐπιστολήν μοὶ εἶνε ἀδύνατον νὰ περιγράψω, Τοῦτο μόνον λέγω ὅτι δὲν τολμῶ νὰ ἐλπίσω ὅτι ἡ τύχη θὰ με εὐνοήσῃ νὰ αἰσθανθῶ καὶ εἰς τὸ μέλλον μίαν ἔτι φοράν παρομοίους ἱερους παλμοὺς ἀγαλλιάσεως τοσοῦτον δικαιολογημένης. Ὅφειλω πρὸς τοῦτοις νὰ ὁμολογήσω ὅτι καὶ ὁ θαυμασμός μου διὰ τὴν διαπνεύσαν τὴν ἐν λόγῳ ἐπιστολήν ἀβρότητά του ὑπῆρξεν ἐφάμιλλος τῆς σεμνῆς χαρᾶς μου.

Εἶνε ἀληθὲς ὅτι πᾶσα μεγαλοφυΐα δέον νὰ συνοδεύηται καὶ ὑπὸ μεγάλης καρδίας. Τὸ παράδειγμα ὅμως τοῦ Ἀλεξάνδρου Δουμᾶ υἱοῦ, παροιμιώδους ἐν Γαλλίᾳ διὰ τὴν ἰδιαιτέραν του κλίσιν, ὅπως ἐνθαρρύνῃ, ὑποστηρίξῃ, ἀνυψώσῃ διὰ θυσιῶν τοὺς μικροὺς, τοὺς

ἀφανείς, τοὺς ἐγκλείοντας τὸ ἐλάχιστον καλλιτεχνικὸν σπέρμα ἐν ἑαυτοῖς, φρονῶ ὅτι εἶνε καθ' ὁλοκληρίαν ἔξοχον. Παρὰ πολλῶν μελῶν τοῦ φιλολογικοῦ κόσμου τῶν Παρισίων ἤκουσα λεγόμενον ὅτι ἡ γενναιοφυχία τοῦ Δουμᾶ υἱοῦ φθάνει μέχρι τοιοῦτου σημείου, ὥστε πολλάκις διὰ ν' ἀναδείξῃ νεαρὸν ἐργάτην τῶν γραμμάτων παρουσιάζει εἰς τὸ δημόσιον καὶ υποβάλλει εἰς τὰς Διευθύνσεις τῶν παρισινῶν θεάτρων τὸ ἔργον ἐκείνου, ὡς ἴδιον ἑαυτοῦ ἔργον ἐξασφαλίζων οὕτω τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ εὐνοϊκὴν προκατάληψιν.

Ὑπὸ τὸ κράτος λοιπὸν τοιούτων περίπου σκέψεων διατελῶν περὶ τοῦ λατρευτοῦ μου Συγγραφέως, μετέβην κατὰ τὴν ἐν τῇ ἐπιστολῇ ὀρισθεῖσαν ὥραν εἰς τὴν Avenue de Villiers καὶ καθ' ἡν στιγμὴν κατελθὼν τῆς ἀμάξης ἔκρουον τὸν κώδωνα τοῦ ὑπ' ἀριθ. 98 μεγάρου, ἕτερον ὄχημα ἴστατο πρὸ τῆς θύρας αὐτοῦ. Πρὶν δὲ προφθάσω νὰ στρέψω τὴν κεφαλὴν εἶδον ἐμφανιζόμενον εἰς τὸ πλευρόν μου ἓνα γίγαντα ὑπὸ ἔποψιν σωματικῶν διαστάσεων μὲ φυσιογνωμίαν ἀνθηράν, ὀφθαλμοὺς ἐκφραστικωτάτους καὶ μύστακας σχεδὸν λευκάζοντας. Τὸν ἀνεγνώρισα. Ἦτο ἐκεῖνος καὶ ἀπεκαλύφθη ψιθυρίζων : «Σεπτέ μου Διδάσκαλε».

— «ὦ ! ἤλθατε ἤδη, ἐξαίρετα ! Σὰς ἀναγνωρίζω» εἶπε τύπος ἑλληνικός. Ἄλλ' ἄς εἰσέλθωμεν καὶ αἱ διαχύσεις γίνονται θερμότεραι πλησίον τῆς πυρᾶς, μοὶ ἀπήντησε μὲ εὐχον, ζωηρότάτην φωνήν, θλίβων μοι ἰσχυρῶς τὴν χεῖρα.

Ἐν τῇ περικαλλεῖ εἰσόδῳ τοῦ μεγάρου τοῦ διέκρινον διερχόμενος τὸν ἀνδριάντα τοῦ Συγγραφέως τῶν «Τριῶν Σωματοφυλάκων» εἰς φυσικὸν μέγεθος ἐξ ὀρειχάλκου.

Κατ' ἀρχὰς εἰσήλθομεν εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν, ἣτις χρησιμεύει ὡς ἀποκλειστικὴ πινακοθήκη τοῦ μεγάρου του, ἃν καὶ ὅλα τὰ ἐν αὐτῷ δωμάτια καθὼς καὶ τὸ ἐντὸς τοῦ κήπου περίπτερον, εἰς ἃ λίαν εὐγενῶς μὲ ὠδήγησεν, ὅπως περιεργασθῶ τὰ ἐν αὐτοῖς καλλιτεχνήματα, δύνανται νὰ κληθῶσι μικρογραφικὰ Louvres. Τοσούτου πλοῦτου εἰκόνων ἐξόχων ζωγράφων τυγχάνει κατόχος ὁ μέγας Ἀκαδημαϊκός. Κατὰ δεκάδας ὁλοκληροῦς ἀριθμοῦνται τὰ ἐν αὐτοῖς ἔργα τῶν Meissonier, Millet, Delacroix, Vollon, Dupré, Decamps, Lefebvre κλ. Διότι ὁ Δουμᾶς υἱὸς δὲν εἶνε μόνον ἔξοχος ποιητής, μυθιστοριογράφος καὶ δραματουργός, ἀλλὰ καὶ γενναῖος συλλέκτης παντὸς εἶδους καλλιτεχνικῶν ἔργων καὶ ἰδίως εἰκόνων Ἡ ἀποκλειστικὴ αἴθουσα τῶν εἰκόνων, περὶ ἧς ὁ λόγος, ἔχει καὶ τὸ ἐξῆς περιεργον, ὅτι ὁ ἐξώστης τῆς εἶνε ὁ τῶν πυρποληθέντων ἀνακτόρων τοῦ Κεραμικοῦ, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου εἶχον πατήσει τόσοι καὶ τόσοι βασιλεῖς τῆς Γαλλίας.

Εἰς τὴν αἴθουσαν ταύτην ἐφ' ἱκανὸν διεμείναμεν συνδιαλεγό-

μενοι περί τῶν παρισινῶν ἐντυπώσεών μου, περί τῶν φιλολογικῶν μου κλίσεων καὶ τοῦ «Συζύγου τοῦ Κλαυδίου», ἡ ὁποία κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Σεπτοῦ Συγγραφέως πρέπει νὰ ἀρέσῃ παρὰ τοῖς ἀπογόνους τοῦ Κόδρου καὶ τοῦ Αἰσχύλου, καθόσον ὁ μὲν σκοπὸς τῆς εἶναι καθαρῶς πατριωτικὸς, ἡ δὲ χροιά τῆς ἀρχαίως τραγική. Κατόπιν τούτων μετ' ἰδιάζοντος ἐνδιαφέροντος μοὶ ἀπηύθυνε τὴν ἐξῆς ἐρώτησιν :

— Καὶ δὲν μοὶ λέγετε, φίλτατε, ἐκεῖ κάτω ὑπὸ τὴν σκιάν τοῦ ἱεροῦ Βράχου, τί κάμνετε ὑπὸ φιλολογικὴν ἔποψιν; Ἐσχάτως μάλιστα ἀνέγνωσα εἰς κάποιον περιοδικόν μας ἐν ἄρθρον περὶ τοῦ Θεάτρου σας, τὸ ὁποῖον δὲν ἦτο πολὺ ἐνθαρρυντικόν. Μήπως λοιπὸν ἡ αἴγλη τοῦ μεγάλου παρελθόντος σας ἐξακολουθεῖ νὰ σᾶς θαμβῶνῃ καὶ δὲν βλέπετε ὅ,τι δραματικόν, ὅ,τι ψυχολογικόν συμβαίνει παρ' ὑμῖν ἄξιον περιγραφῆς; Οἱ πρόγονοί σας, εἶναι ἀληθές, εἰργάσθησαν δι' ὅλους τοὺς αἰῶνας καὶ ὅλον τὸν κόσμον· ἀλλ' ἴσα ἴσα αὐτὴ ἡ μεγαλοφυΐς ἐργασία τῶν προπατόρων ἐπιβάλλει μεγάλας ὑποχρεώσεις πρὸς τοὺς ἀπογόνους—ἀπογόνους μάλιστα τοσοῦτον αἰσθηματίας, τοσοῦτον νοήμονας, τοσοῦτον ἀκμαίους ὑπὸ ἔποψιν πνεύματος τέλος πάντων! Ἐ! τί λέγετε;

— Εἶναι ἀληθές, Διδάσκαλέ μου, ὅτι ἡ νεωτέρα Ἑλλὰς δὲν παρήγαγε μέχρι τοῦδε μεγάλῃς ἀξίας φιλολογικὰ ἔργα, ἔνεκα λόγων, τοὺς ὁποίους δὲν εἶμαι εἰς θέσιν νὰ καθορίσω· ἴσως εἰς ἐξ αὐτῶν εἶναι καὶ ἡ ἀπελπιστικὴ ἀδιαφορία τοῦ κοινοῦ πρὸς τὴν μικράν μας καλλιτεχνικὴν παραγωγὴν καὶ ἐπομένως πρὸς τὰ δημοσιεύμενα φιλολογικὰ ἔργα. Ὁ τύπος μας, ὅστις, ὀφείλω νὰ τὸ ὁμολογήσω, ἔκαμε γιγαντιαίας προσόδους κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη, μόλις κατορθώνει νὰ συντηρῇται. Τὰ περιοδικὰ μας ἐλλείπει προσόδων ἀδυνατοῦσιν—ἐκτὸς ἐνός ἢ δύο—νὰ ἀμείψωσι τοὺς συνεργάτας των, εἰς τρόπον ὥστε καταντᾷ τὰ ἐννέα δέκατα τῶν λογίων μας νὰ ἐργάζωνται δωρεάν. Εἶναι ὁμως ἐπίσης ἀληθές, ὅτι ἡ τάσις, ἣν ἀπὸ τινος δεῖκνυει ὁ νεώτερος φιλολογικὸς κόσμος ἐν Ἑλλάδι, καλλιεργῶν μεθ' ἱκανῆς ἐπιτυχίας τὸ καθαρῶς ἑλληνικὸν διήγημα, δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ὠραία χαραυγὴ αἰσιωτέρου μέλλοντος. Ὅσον ἀφορᾷ τὸν κλάδον εἰδικῶς τῆς ποιήσεως, δύναται νὰ εἴπῃ τις ἄνευ ὑπερβολῆς ὅτι ἡ νεωτέρα Ἑλλὰς ἔσχεν, ὀλιγίστους ἴσως, ἀλλὰ φαινοτάτους ποιητικούς ἀστέρας δυναμένους νὰ καταλάβωσι καλλίστην θέσιν ἐν τῷ παγκοσμίῳ Παρνασσῷ. Ἀκόμη δὲ καὶ μεταξύ τῶν συγχρόνων μας ποιητῶν διακρίνει τις καλλιτέχνας μετ' ἑλληνοπρεπῆ ἐμπνευσιν, φιλοσοφικὸν σθένος καὶ ἐπιστημονικὴν εὐσυνειδησίαν—γεγονὸς ἀρκετὰ παρήγορον. Πρὸς τούτοις τὸ γλωσσικὸν ζήτημα

τὸ τεθὲν ἐπὶ τοῦ τάπητος ἀπὸ τινος μόλις ὑπὸ τῶν λογίων μας καὶ τείνον ἤδη εἰς εὐάρεστον λύσιν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς λαμπρὰ βάσις διὰ τὴν ἐν τῷ μέλλοντι φιλολογικὴν παραγωγὴν μας.

— Ἀλλ' ἐξηγήσατέ μοι, παρακαλῶ, τί ἐννοεῖτε μὲ τὸ γλωσσικὸν ζήτημα ;

— Ποίαν γλῶσσαν τούτέστι πρέπει νὰ ἀκολουθήσῃ ἡ σύγχρονος φιλολογία μας, τὴν καθαρεύουσαν, ἢ τὴν δημῶδη.

— Ἐπιτρέψατέ μοι ὅμως νὰ σᾶς ἀπαντήσω ὅτι τὸ γλωσσικὸν ζήτημα δὲν θέλει καὶ μεγάλην συζήτησιν διὰ νὰ λυθῇ ἡ μάλλον δὲν ἔχει λόγον ὑπάρξεως. Πᾶσα φιλολογία πρέπει κατὰ γενικὴν ἀρχὴν νὰ ἀκολουθῇ τὴν γλῶσσαν τὴν παρὰ πάντων ὁμιλουμένην καὶ ἐννοουμένην, ἥτις καὶ εὐπλαστός καὶ ζωντανὴ εἶνε ἐκ τῆς χρήσεως. Ὡς οἱ ἄνθρωποι, καὶ αἱ γλῶσσαι διέπονται ὑπὸ τοῦ νόμου τῆς ἐξελιξεως. Τραβοῦν τὸν δρόμον των καὶ ἄς φωνάζουν ὅσῳ θέλουν οἱ διδάσκαλοι, οἵτινες συνήθως δὲν βλέπουν μακρύτερα ἀπὸ τὴ μύτη τους, ὅταν πρόκειται περὶ τοιούτων καλλιτεχνικῶν ζητημάτων. Ἄλλως τε δὲν πλάττει ἡ γλῶσσα τὴν φιλολογίαν, ἀλλ' ἡ φιλολογία τὴν γλῶσσαν. Δὲν παρατηρεῖτε τοὺς Ῥώσους, οἵτινες κάθε ἄλλο παρὰ φιλολογικὴν γλῶσσαν εἶχον καὶ ἐν τούτοις ἐδημιούργησαν καὶ δημιουργοῦν ὁλοὲν φιλολογικὰ ἔργα ἐπιβαλλόμενα καθ' ὅλην τὴν σημασίαν τῆς λέξεως εἰς ὅλον τὸν πεπολιτισμένον κόσμον; Ἡ γλῶσσα εἶνε μέσον καὶ οὐχὶ σκοπός. Ὅποιαν ἀξίαν θὰ εἶχε σήμερον ἡ ἀρχαία σας γλῶσσα, ἂν δὲν εἶχον περιγραφῇ δι' αὐτῆς ὥραϊα πράγματα καὶ ἐκφρασθῇ ἔξοχοι ἰδέαι; Οὔτε θὰ ἐσώζετο καὶ, βεβαιωθῆτε. Τί τὰ θέλετε, ἡ γλῶσσα εἶνε τὸ πλαίσιον, ἡ δὲ ἰδέα, καὶ μόνον ἡ ἰδέα, εἶνε ἡ εἰκὼν. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀδιαφορίαν τοῦ κοινοῦ πρὸς τὰ φιλολογικὰ ἔργα τί νὰ σᾶς εἴπω; Χωρὶς νὰ συμφωνῶ μαζὶ σας, ὅτι εἶνε ἀπελπιστικὸν σημεῖον, ὁμολογῶ ὅτι εἶνε πολὺ, πάρα πολὺ δυσάρεστον σύμπτωμα, τὸ ὁποῖον διὰ νὰ πολεμηθῇ, ἀπαιτεῖται μαρτυρικὴ καρτερίᾳ ἐκ μέρους ὑμῶν τῶν λογίων καὶ χρόνος, χρόνος, ὅστις τὰ πάντα μεταβάλλει. Μορφώσατε τὸν λαόν, λεπτύνετε τὸ αἶσθημά του διὰ τοῦ καταλληλοτέρου μέσου πρὸς αὐτὸν τὸν σκοπὸν τοῦ Θεάτρου. Φέρετέ τον ἐκεῖ δωρεάν, εἰ δυνατόν, νὰ αἰσθανθῇ ὅτι ἔχει καρδίαν, τὴν ὁποίαν ἡ βιωτικὴ πάλῃ καὶ ἡ βαναυσουργία δὲν τὸν ἀφίνουν νὰ αἰσθανθῇ. Φέρετέ τον ἐκεῖ νὰ κλαύσῃ πρὸ τοῦ θεάματος τῶν ἰδίων αὐτοῦ παθημάτων, ἀφοῦ ὁ πρὸς συντήρησίν του ἀγὼν δὲν τοῦ δίδει καιρὸν νὰ τὸ πράξῃ ἐν τῇ πραγματικότητι, καὶ θὰ ἴδῃτε τάχιστα ὅποια ὥθησις θὰ δοθῇ εἰς τὴν καλλιτεχνίαν σας.

— Σωστικώτεραι ἀλήθειαι δὲν ἠδύναντο νὰ λεχθῶσι βεβαίως,

Διδάσκαλέ μου, περὶ τῆς μαρασμώδους πνευματικῆς καταστάσεως τοῦ τόπου μας, καὶ σᾶς εὐγνωμονῶ ἐξ ὅλης ψυχῆς. Θὰ τὰς ἀνακοινώσω ἐκεῖ κάτω διὰ τῆς δημοσιότητος, εἴθε δὲ νὰ εὐρωσιν ἡγὼ παρὰ τοῖς ἀρμοδίοις.

Μετὰ τὰ ἀνωτέρω περιήλθομεν τὰ ἄλλα διαχωρίσματα τοῦ μεγάρου, ἐν οἷς ὑπάρχουσι πληθὺς καλλιτεχνημάτων. Κατ' αὐτὸ δὲ τὸ διάστημα ὠμιλήσαμεν περὶ διαφόρων ζητημάτων καθαρῶς προσωπικῶν, τῶν ὁποίων βεβαίως ἡ διήγησις δὲν ἐνδιαφέρει τοὺς ἀναγνώστας τοῦ *Ἡμερολογίου*.

Καὶ ἐν τέλει ὅταν ἐζήτησα παρ' αὐτοῦ τὴν ἄδειαν, ὅπως ἀποσυρθῶ, ἐκφράζων αὐτῷ τὴν βαθυτάτην εὐγνωμοσύνην μου διὰ τὴν τιμὴν, ἣν μοι ἔκαμε νὰ με δεχθῇ πρὸς ἀκρόασιν, ἥς ἡ ἀνάμνησις θὰ μοι ᾔηνε πάντοτε πηγὴ εὐτυχίας, με εἰσήγαγεν εἰς τὸ σπουδαστήριόν του λέγων μοι με τὸν εὐῆχον ἐκεῖνον τόνον τῆς φωνῆς του καὶ τὸ ἀπέριττον αὐτοῦ ὕψος :

— Ἐλθετε, ἔλθετε, φίλτατε, νὰ σᾶς βαρύνω με ἐν μικρὸν φορτίον : Θὰ σᾶς προσφέρω ἐν ἀντίτυπον τῆς « Συζύγου τοῦ Κλαυδίου » καὶ τινα ἐξ ἄλλων ἔργων μου ἐξ ἡριθμημένων ἐκδόσεων, αἵτινες δὲν πωλοῦνται, καθὼς καὶ τὴν εἰκόνα μου, διὰ τὴν ὁποίαν ἂν ὑπάρχῃ θέσις ἐν τῇ πινακοθήκῃ τῶν συμπαθητικῶν σας ὑπάρξεων πολὺ, πολὺ θὰ εὐχαριστηθῶ.

— Διδάσκαλέ μου, με πληροῦτε εὐδαιμονίας καὶ δὲν εὐρίσκω λέξεις, ὅπως σᾶς εὐχαριστήσω ὅσον ἀφορᾷ τὴν πολυτιμοτάτην μοι εἰκόνα σας δὲν θέλω θέσει ταύτην ἐν τῇ πινακοθήκῃ τῶν συμπαθητικῶν μου, ὡς μοι λέγετε, ἀλλ' εἰς τὸν βωμὸν τῆς καλλιτεχνικῆς μου λατρείας. Σημειώσατε δὲ ὅτι εἶμαι . . . μονοθεϊστής.

Μεγάλως ἐπεθύμουν νὰ περιγράψω τὸ σπουδαστήριον τοῦ συγγραφέως τῆς « Κυρίας τῶν Καμελιῶν » ἐν ᾧ συνελήφθησαν τόσαι ἔξοχοι ἰδέαι καὶ ἐξεπονήθη τοσοῦτος πλοῦτος μεγαλοφυῶν ἔργων. Ἀλλ' αἱ περὶ αὐτοῦ ἀναμνήσεις μου εἶνε τόσον συγκεχυμέναι ! Εἰσέβαλον ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ μου κατὰ τὸ δῶρον ἐκεῖνο διάστημα τοιαύτη πληθὺς ραγδαίων ἐντυπώσεων ! Τοῦτο μόνον ἐνθυμοῦμαι ὅτι ἐβασίλευεν ἐν αὐτῷ ἀρμονικὴ τις ἀταξία.

Κατὰ τὸ βραχὺ διάστημα, καθ' ὃ ὁ μέγας Ἀκαδημαϊκός, καθεσθεὶς πρὸ τοῦ γραφείου του, ἔγραφε μικράς τινας πρὸς ἐμέ ἀφιερώσεις ἐπὶ τῶν ἐξωφύλλων τῶν ἔργων, ἅτινα μοι προσέφερεν ἃ ! ὅποια ἀκόρεστα βλέμματα ἔρριπτον ἐπὶ τῆς ἐκφραστικῆς μορφῆς του, σκεπτόμενος ἂν θὰ τὴν ἐπανεβλέπον . . .

Ἐλαβον ἤδη ἀνὰ χεῖρας τὸ πολῦτιμον φορτίον τῶν δώρων, ἐν οἷς περιελαμβάνετο καὶ ἐν ἀντίτυπον πολυτελεστάτης εἰκονογρα-

φημένης ἐκδόσεως ἐπὶ σινικοῦ χάρτου τῆς «*Dame aux Camelias*».
 — Σᾶς ἀποχαιρετῶ, διδάσκαλέ μου, μὲ τὴν διαβεβαίωσιν ὅτι
 μὲ κατεστήσατε πολὺ, πάρα πολὺ εὐτυχῇ σήμερον, εἶπον αὐτῶ
 θλίβων τὴν δεξιάν του.

— Καλὰ, καλὰ, φίλτατε, ἤδη πλέον γνωρίζετε τὸν δρόμον.
 Ὅταν ὑπάγητε ἐκεῖ κάτω, σφίγξτε ἐκ μέρους μου τὴν χεῖρα τοῦ
 κυρίου Κορομηλᾶ, τὸν ὁποῖον γνωρίζω, μὲ εἶπε χτυπῶν με διὰ
 τῆς παλάμης του ἐπὶ τοῦ ὤμου μὲ τὸ ἀνοιχτόκαρδον ἐκεῖνο ὕψος
 του, ἐνῶ ἐγὼ ἔρριπτον ἐπ' αὐτοῦ ἐν ὕστατον βλέμμα, ἀναμι-
 μνησκόμενος τῆς ὥραίας ἐκείνης περικοπῆς ἐκ τοῦ προλόγου τῶν
 «*Reisebilder*» τοῦ Χάινε:

«Ὅποιος μικρόκοσμος εὐρύτερος τοῦ σύμπαντος ἐγκλείεται
 »ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ κρανίου! Ὅποιων πολυπλόκων καὶ μακροχρο-
 »νίων συνδυασμῶν ἔχει ἀνάγκην ἡ φύσις διὰ νὰ παραγάγῃ μίαν
 παρομοίαν κεφαλὴν...»

[Ἐκ Πατρῶν, Ἀπρίλιος τοῦ 1892.]

ΔΕΩΝΙΔΑΣ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΡΙΜΑ

Τῇ δεσποινίδι . . .

ΛΟΓΙΑ γλυκὰ καὶ τρυφερά, γραμμένα
 Μὲ τῆς ἀγάπης μου τὸ χέρι τὸ μικρό,
 Λόγια γλυκὰ σὰς ἔχω διαδασμένα
 Μ' ἓνα χαμόγελο πικρό.

Αἰσθήματα ποῦ ἔγραφεν ἡ πέννα
 Σ' τὸ φῶς ποῦ ρίχν' ἡ λάμπα τῆς τ' ὠχρό
 Μέσ' 'ς τὴν καρδιά τῆς τότε τὸ καθένα
 Εἶνε γιὰ μὲ νεκρό.

Ὅς τῆς νύχτας τὸ σκοτάδι μὲ φιλία
 Πρωτὶ καὶ βράδυ, πάντα κάθε ὥρα
 Τρελὴ ἀγάπη τί δεν μοῦχεις κάνει.

Λόγια γλυκὰ σὲ ἄλλην ἀγκαλῆν
 Λόγια γλυκὰ σὲ ἄλλον γράφεις τότε...
 Ἀχ! κρίμα τὸ χαρτί καὶ τὸ μελάνι.

[Συρος]

Δ. Μ. ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ